

sygn. akt IX GC 943/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2016r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wydział IX Gospodarczy w składzie :

Przewodniczący : SSO Iwona Dziamska

Protokolant: p.o. stażysty Agata Balcerzak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 grudnia 2016r. w Poznaniu

sprawy

z powództwa A. R. zamieszkałej w Z. – NIP (...)

przeciwko (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. – KRS (...)

o zapłatę

1. oddała powództwo

2. kosztami postępowania obciąża powódkę i z tego tytułu zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 855,86 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdu pełnomocnika pozwanego oraz 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Iwona Dziamska

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 27 sierpnia 2014r. powódka A. R. zamieszkała w Z. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. kwoty 104.550 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 2 maja 2013r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż w 5 lutego 2013r. zawarła z Przedsiębiorstwem Usługowo Produkcyjnym (...) sp. z o.o. z siedzibą w M. umowę, zatytułowaną „zlecenie”, na podstawie której powódka miała wykonać roboty budowlane. Szczegółowy zakres robót obejmował wykonanie wykopów, ułożenie rurociągu, montaż studni betonowych, przebudowę studni, wykonanie studni oraz zasypanie wykopów wraz z zagęszczeniem terenu.

Powyższa umowa była umową podwykonawczą w stosunku do umowy, która wiązała B. z pozwanym i dotyczyła budowy marketów I. i B. w Z..

Powódka wyjaśniła, że na przełomie kwietnia i maja 2013r. generalny wykonawca został usunięty z placu budowy, a następnie złożył wniosek o ogłoszenie upadłości. Prace zostały wykonane przez powódkę zgodnie z umową i bez zastrzeżeń. Odbioru wykonanych robót dokonali W. W. (1) i J. P. (1). Z tytułu prac wykonanych do czasu usunięcia z budowy generalnego wykonawcy, powódka wystawił generalnemu wykonawcy fakturę VAT nr (...) z dnia 9 kwietnia 2013r.

Powódka podała, iż w dniu 16 kwietnia 2013r. poinformowała pozwanego o wykonanych przez siebie robotach, załączając fakturę VAT, obejmującą wynagrodzenie za wykonane prace. Pozwany pozostawił w/w pismo bez odpowiedzi.

Powódka swoje roszczenia opierała na treści art. 647¹ § 2 k.c., wskazując, iż jej obecność na terenie budowy i wykonywanie prac była inwestorowi znana. Nigdy też nie wyraził co do tego sprzeciwu.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powódki kosztów postępowania według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany zaprzeczył, aby posiadał jakąkolwiek wiedzę o fakcie zawarcia umowy przez powódkę z generalnym wykonawcą oraz o tym, że wykonuje ona roboty budowlane w ramach przedmiotowej inwestycji.

Pozwany podkreślił, iż w związku z wykryciem przez niego faktu posługiwania się przez B. niezgłoszonym inwestorowi podwykonawcą, oświadczeniem z dnia 25 marca 2013r. odstąpił od obu umów o roboty budowlane z B.. Zaznaczył, że w toku realizacji obu inwestycji B. nie zgłaszał pozwanemu faktu powierzenia prac jakimkolwiek dodatkowym podwykonawcom. Nie doszło także do samodzielnego zgłoszenia się któregokolwiek z podwykonawców.

Pozwany wyjaśnił, iż dopiero w trakcie przejmowania placu budowy od spółki (...) w dniu 17 kwietnia 2013r. uzyskał pierwszą informację o uczestnictwie powódki w przedmiotowym procesie budowlanym. Wówczas to przedstawiciel powódki podszedł do przedstawiciela pozwanego i przekazał, że powódka wykonywała na budowie roboty budowlane. Pismo powódki datowane na dzień 16 kwietnia 2013r., w którym zgłasza ona swoje roszczenie wpłynęło do pozwanego w dniu 19 kwietnia 2013r.

Dodatkowo pozwany wskazał, iż na dzień odstąpienia przez niego od umów w dzienniku budowy prowadzonym dla przedmiotowej inwestycji, brak było jakiegokolwiek wzmianki o uczestnictwie powódki w budowie pawilonów handlowych w Z..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 7 marca 2012r. pozwany zawarł z Przedsiębiorstwem Usługowo Produkcyjnym (...) sp. z o.o. z siedzibą w M. umowę o roboty budowlane, na mocy której B. zobowiązał się do wykonania prac, polegających na kompleksowej realizacji budowy (...) handlowego (...) typ 1200 wraz z infrastrukturą, zniwelowania terenu pod zaprojektowaną stacją paliw i myjnię oraz wybudowanie przyłączy mediów do zaprojektowanej stacji paliw i myjni do granicy terenu, w ramach inwestycji realizowanej w Z. przy ul (...) Wschód.

okoliczność bezsporna, a nadto **dowód** : umowa o roboty budowlane dla (...) handlowego (...) typ 1200 w Z. przy ul (...) Wschód z dnia 7 marca 2012r. (k.64-80).

Z kolei w dniu 15 czerwca 2012r. w/w podmioty zawarły umowę o roboty budowlane, dotyczące wskazanej powyżej inwestycji, na mocy której B. zobowiązany był do makroniwelacji terenu, ścian oporowych, przebudowy drogi wojewódzkiej oraz zjazdu z drogi wojewódzkiej w drogę gminną, budowę drogi gminnej, przełożenia kanalizacji deszczowej z fi 400 na fi 800 w pasie drogowym, drogi wojewódzkiej, zaprowadzenia terenów zielonych.

okoliczność bezsporna, a nadto **dowód** : umowa o roboty budowlane dla (...) handlowego (...) typ 1200 w Z. przy ul (...) – O siedle Wschód z dnia 15 czerwca 2012r. (k.81-98).

W dniu 5 lutego 2013r. powódka zawarła z Przedsiębiorstwem Usługowo Produkcyjnym (...) sp. z o.o. z siedzibą w M. umowę o roboty budowlane, na mocy której powódka zobowiązała się do wykonania prac w ramach w/w inwestycji obejmujących:

- a) wykonanie wykopów do wykonania rurociągu i studni,
- b) ułożenie rurociągu fi. 800-157 mb.,
- c) montaż studni betonowych fi. 1500,

- d) przebudowa studni betonowej fi. 1500,
- e) wykonanie studni betonowej 1500x200,h = 1500,
- f) zasypanie wykopów wraz z zagęszczeniem gruntu, uporządkowanie terenu.

Za wykonanie powyższych prac strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 85.000 zł netto.

okolicość bezsporna, a nadto **dowód** : zlecenie z dnia 5 lutego 2013r. (k.11), zeznania świadków: P. R. (k.323), H. R. (k.324).

W dniach 4 października 2012r., 13 listopada 2012r. i 3 grudnia 2012r. B. złożył pozwanemu oświadczenia, w których wskazał, iż na powyższej inwestycji nie korzystał z pracy podwykonawców.

okolicość bezsporna, a nadto **dowód** : oświadczenia Bu d instal z dnia 4 października 2012r., 13 listopada 2012r. i 3 grudnia 2012r. (k.101-103).

W dniu 23 stycznia 2013r. B. złożył pozwanemu oświadczenie, w którym wskazał podwykonawców, z których pracy korzystał przy realizacji w/w inwestycji. Zgłoszenie to dotyczyło:

- a) Firmy Usługowej (...),
- b) Przedsiębiorstwa (...) s.c.,
- c) P. – (...) spółka jawna,
- d) Firmy Handlowo – Usługowej (...),
- e) K. (...).

okolicość bezsporna, a nadto **dowód** : oświadczenie z dnia 23 stycznia 2013r. (k.104).

Kolejne oświadczenie dotyczące podwykonawców złożył pozwanemu B. w dniu 4 marca 2013r. i obejmowało ono, oprócz w/w podwykonawców również Inżynierię Powietrza P. P..

okolicość bezsporna, a nadto **dowód** : oświadczenie z dnia 4 marca 2013r. (k.105).

Pismem z dnia 25 marca 2013r. pozwany odstąpił od umów zawartych z B., z uwagi na zatajenie przez B. faktu zawarcia umowy podwykonawczej z Przedsiębiorstwem Budowlanym (...) sp. z o.o.

okolicość bezsporna, a nadto **dowód** : pismo pozwanego z dnia 25 marca 2013r. (k.99), zeznania świadka J. P. (1) (k.376).

Powódka wykonywała prace objęte zleceniem z dnia 5 lutego 2013r. O fakcie wykonywania prac przez powódkę wiedzieli kierownik budowy Z. M. i jego zastępca W. W. (1) oraz J. P. (1). Miała miejsce również narada, w trakcie której podana została informacja, że powódka będzie wykonywała prace kanalizacyjne.

Za wykonane prace w oparciu o powyższą umowę – zlecenie, powódka wystawiła na rzecz B. fakturę VAT nr (...) z dnia 9 kwietnia 2013r., na kwotę 104.550 zł.

okolicość bezsporna, a nadto **dowód** : faktura VAT nr (...) z dnia 9 kwietnia 2013r. (k.12), zeznania świadków: H. R. (k.324), Z. M. (k.324), W. W. (1) (k.324), M. N. (k.234) J. P. (1) (k.376), H. D. (k.267-269).

Pismem z dnia 16 kwietnia 2013r. powódka zawiadomiła pozwanego, iż wykonywała na spornej inwestycji prace, których wartość wynosiła 85.000 zł netto, za które nie otrzymała wynagrodzenia od B..

okolicość bezsporna, a nadto **dowód** : pismo powódki z dnia 16 kwietnia 2013r. wraz z dowodem doręczenia (k.13-14), zeznania świadków: M. M. (k.324), A. F. (k.397) .

W związku z odstąpieniem przez pozwanego od umowy z B. w dniu 17 kwietnia 2013r. sporządzony został protokół przekazania terenu i placu budowy.

okolicość bezsporna, a nadto **dowód** : protokół przekazania terenu i placu budowy (k.147148).

Pismem z dnia 25 kwietnia 2013r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 104.500 zł.

okolicość bezsporna, a nadto **dowód** : wezwanie do zapłaty z dnia 25 kwietnia 2013r. wraz z dowodem nadania (k.15-16).

Wierzytelności powódki w stosunku do B. określone w w/w fakturą zostały wpisane na listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym B..

okolicość bezsporna, a nadto **dowód** : lista wierzytelności (k.21-22).

Sąd zważył co następuje:

Przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia (art. 647 k.c.).

Umowa o roboty budowlane ma charakter konsensualny, jest umową wzajemną. Do jej elementów przedmiotowo istotnych należy zobowiązanie się wykonawcy do wykonania obiektu, zgodnie z projektem i zasadami wiedzy technicznej. Inwestor natomiast zobowiązany jest do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia.

Przedmiotem świadczenia niepieniężnego wykonawcy w ramach umowy ujętej w art. 647 może być nie każdy rezultat pracy o ucieśnionym charakterze, lecz tylko taki, który powstał w wyniku wykonywania robót budowlanych (por. wyrok SN z 25 marca 1998 r., II CKN 653/97, LexisNexis nr 332612, OSNC 1998, nr 12, poz. 207). Elementem konstytutywnym umowy o roboty budowlane jest, dająca się wyinterpretować z art. 647, szczególna postać współdziałania inwestora z wykonawcą w zakresie przygotowania i wykonania przedmiotu świadczenia, przejawiająca się w dostarczeniu projektu i przekazaniu terenu budowy (zob. powołaną w uwadze 8 uchwałę składu 7 sędziów SN z 11 stycznia 2002 r., III CZP 63/2001, LexisNexis nr 353634).

Przedmiotem świadczenia wykonawcy jest zatem obiekt rozumiany jako zmaterializowany rezultat robót budowlanych, stanowiący samoistną całość dającą się wyodrębnić co najmniej pod względem technicznym lub technologicznym [E. Z., w: J.A. S. (red.), B. S., E. Z., Prawo umów o roboty...,s. 493-494; E. F., Umowy o generalne wykonawstwo..., s. 39-40; E. F., W. B., Przedmiot świadczenia...]. Taka wykładnia pojęcia „obiekt” prowadzi do wniosku, że jako umowy o roboty budowlane należy kwalifikować zarówno umowy, na podstawie których dochodzi do wykonania całego obiektu budowlanego w rozumieniu art. 3 pkt 1 pr.bud., jak i umowy, których przedmiotem jest wykonanie dającej się wyodrębnić technicznie lub technologicznie części robót składających się na tego rodzaju obiekt. Umową o roboty budowlane będzie zatem umowa, której przedmiotem jest na przykład: ułożenie posadzek epoksydowych w części budynku (wyrok SN z 17 lipca 2008 r., II CSK 112/2008, LexisNexis nr (...), MoP 2010, nr 2, s. 109), a także umowa o wykonanie zabezpieczenia antykorozyjnego konstrukcji metalowej mostu (wyrok SN z 12 października 2011 r., II CSK 63/2011, LexisNexis nr 5157809) czy o wykonanie rusztowania stanowiącego przedsięwzięcie większych rozmiarów - o indywidualizowanych właściwościach zarówno fizycznych, jak i użytkowych, wymagającego projektu indywidualnego i obliczeń statycznych konstrukcyjnych, a zatem będącego

budowlą w rozumieniu art. 3 pkt 3 pr.bud. (wyrok SN z 3 kwietnia 2009 r., II CSK 601/2008, LexisNexis nr 2020126, MoP 2009, nr 9, s. 467). Ponadto zgodnie z art. 658 do umów o wykonanie remontu budynku lub budowli mają odpowiednio zastosowanie normy art. 647-657. Odnosi się to zarówno do wykonywania remontu w znaczeniu zdefiniowanym w art. 3 pkt 8 pr.bud., jak i do wykonania przebudowy, rozbudowy i nadbudowy budynku lub budowli (wyrok TK z 15 grudnia 2009 r., P 105/08, Dz. U. Nr 218, poz. 1703) – Przemysław Drapała Komentarz do art.647 Kodeksu cywilnego – Lex.

Powódka dochodziła w niniejszym procesie od pozwanego jako inwestora zapłaty wynagrodzenia z tytułu robót, jakie miała wykonać jako podwykonawca B. na podstawie umowy z dnia 5 lutego 2013r., a określonych w fakturze VAT nr (...) z dnia 9 kwietnia 2013r. Na powódce zatem zgodnie z art. 6 k.c. spoczywał ciężar wykazania, nie tylko, że zawarła z generalnym wykonawcą ważną umowę o roboty budowlane i wykonała prace, objęte jej zakresem, a przed wszystkim, że inwestor – pozwany nie tylko zaakceptował powódkę, jako podwykonawcę, ale również warunki na jakich będzie ona wykonywała swoje prace.

Stosownie do treści art. 647¹ § 1 – 6 k.c. w umowie o roboty budowlane, o której mowa w art. 647, zawartej między inwestorem a wykonawcą (generalnym wykonawcą), strony ustalają zakres robót, które wykonawca będzie wykonywał osobiście lub za pomocą podwykonawców. Do zawarcia przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą jest wymagana zgoda inwestora. Jeżeli inwestor, w terminie 14 dni od przedstawienia mu przez wykonawcę umowy z podwykonawcą lub jej projektu, wraz z częścią dokumentacji dotyczącej wykonania robót określonych w umowie lub projekcie, nie zgłosi na piśmie sprzeciwu lub zastrzeżeń, uważa się, że wyraził zgodę na zawarcie umowy. (§ 2) Do zawarcia przez podwykonawcę umowy z dalszym podwykonawcą jest wymagana zgoda inwestora i wykonawcy. Przepis § 2 zdanie drugie stosuje się odpowiednio. (§ 3) Umowy, o których mowa w § 2 i 3, powinny być dokonane w formie pisemnej pod rygorem nieważności. (§ 4) Zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę. (§ 5) Odmienne postanowienia umów, o których mowa w niniejszym artykule, są nieważne. (§ 6)

W orzecznictwie podkreśla się, że art. 647¹ k.c. jest przepisem o charakterze wyjątkowym, co oznacza, że musi być interpretowany ściśle (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2007r. V CSK 131/07 Lex nr 442557). Zwrócić należy uwagę, iż przepis powyższy był przedmiotem szerokich rozważań w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W tej kwestii wspomnieć należy w szczególności uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2008r. III CZP 6/08 OSNC 2008/11/121 w której wskazano, że do zgody wymaganej przez art. 647¹ § 2 i 3 k.c. nie stosuje się art. 63 § 2 k.c. Zgoda ta może być wyrażona przez każde zachowanie, które ujawnia ją w sposób dostateczny (art. 60 k.c.); niezależnie od tego zgodę uważa się za wyrażoną w razie ziszczenia się przesłanek określonych w art. 647¹ § 2 zdanie drugie k.c. W orzecznictwie wskazuje się, że istnieją dwie możliwe drogi uzyskania przez wykonawcę zgody inwestora na zawarcie umowy z podwykonawcą. Pierwszą z nich określić można jako sformalizowaną, a uregulowana została w art. 647¹ § 2 zdanie drugie k.c. Zgodę inwestora musi poprzedzać przedstawienie mu przez wykonawcę umowy z podwykonawcą lub jej projektu wraz z częścią dokumentacji, po czym inwestor ma czternaście dni na wyrażenie swojej woli (zgody lub sprzeciwu). Jeżeli w ciągu tego terminu inwestor nie zgłosi sprzeciwu lub zastrzeżeń, uważa się, że wyraził zgodę na zawarcie umowy. Istnieje jednak drugi, mniej sformalizowany sposób wyrażenia zgody przez inwestora. Dla uzyskania tej zgody nie jest konieczne przedstawienie inwestorowi przez wykonawcę umowy z podwykonawcą lub jej projektu wraz z częścią dokumentacji – wystarczy, gdy inwestor uzyska informacje o osobie podwykonawcy oraz treści umowy zawartej pomiędzy wykonawcą, a podwykonawcą. Nieistotne jest źródło tej wiedzy, natomiast niezbędne jest, aby umowa została zindywidualizowana podmiotowo i przedmiotowo. Po uzyskaniu takiej wiedzy inwestor może w dowolnej formie oraz w dowolnym czasie wyrazić zgodę. Zgoda ta może zostać wyrażona w sposób dorozumiany (art. 60 k.c.) natomiast nie znajduje zastosowania fikcja prawna z art. 647¹ § 2 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2008r. II CSK 80/08 Lex nr 479372).

Zwrócić należy również uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2010r. sygn. akt II CSK 210/10 OSNC 2011/5/59 w uzasadnieniu którego wskazano, że milczące wyrażenie zgody jest jednym z rodzajów dorozumianego

oświadczenia woli (wyrażenia zgody), jeżeli zatem ustawodawca konstruując w art. 647¹ § 2 zdanie drugie k.c. warunki skuteczności milczącego wyrażenia zgody, przypisał decydujące znaczenie znajomości inwestora treści umowy podwykonawczej, a ściślej możliwości zapoznania się z treścią tej umowy, to jest to istotna wskazówka przy wykładni art. 647¹ § 1 zdanie pierwsze k.c. w zakresie warunków skuteczności dorozumianego czynnego wyrażenia zgody przez inwestora. Elementem wyrażanej w taki sposób zgody powinna być świadomość inwestora, na co wyraża zgodę, a wobec tego warunkiem skuteczności takiej zgody jest możliwość zapoznania się inwestora przynajmniej z tymi postanowieniami umowy wykonawcy z podwykonawcą, które określają zakres jego odpowiedzialności za wypłatę wynagrodzenia podwykonawcy. Zgoda inwestora, wyrażona w sposób dorozumiany czynny, na zawarcie umowy wykonawcy z podwykonawcą, jest skuteczna, gdy dotyczy konkretnej umowy, której istotne postanowienia, decydujące o zakresie solidarnej odpowiedzialności inwestora z wykonawcą za wypłatę wynagrodzenia podwykonawcy są znane inwestorowi, albo z którymi miał możliwość zapoznania się. Inwestor nie musi znać treści całej umowy lub jej projektu, a jego znajomość istotnych postanowień umowy podwykonawczej decydujących o zakresie jego odpowiedzialności nie musi pochodzić od wykonawcy lub podwykonawcy, może mieć dowolne źródło i nie musi być ukierunkowana na wyrażenie zgody na zawarcie umowy podwykonawczej. Tym różnią się warunki skuteczności zgody dorozumianej czynnej od surowszych warunków skuteczności milczącego wyrażenia zgody, określonych w art. 647¹ § 2 zdanie drugie k.c. Taką wykładnię art. 647¹ § 2 zdanie pierwsze k.c. w zakresie warunków skuteczności dorozumianej czynnej zgody inwestora uzasadnia też charakter jego odpowiedzialności. Skoro zgodnie z art. 647¹ § 5 k.c. inwestor odpowiada za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy, a jego solidarna odpowiedzialność z wykonawcą ma charakter ustawowej solidarnej odpowiedzialności gwarancyjnej za cudzy dług, on zaś sam pełni rolę ustawowego poręczyciela gwarancyjnego wykonawcy, to niewątpliwie warunkiem tej odpowiedzialności jest to, by znał lub miał możliwość poznania tych postanowień umowy wykonawcy z podwykonawcą, które wyznaczają zakres jego odpowiedzialności. Są to m.in. postanowienia dotyczące wysokości wynagrodzenia podwykonawcy lub sposobu jego ustalenia, a także zasad lub podstaw odpowiedzialności wykonawcy za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy. Takimi istotnymi postanowieniami umowy podwykonawczej, mającymi wpływ na zakres odpowiedzialności inwestora, mogą być w szczególności postanowienia poddające tę umowę prawu obcemu, a spory z niej wnikające zagranicznemu sądownictwu polubownemu. Inwestor powinien znać lub mieć możliwość zapoznania się z takimi postanowieniami umowy podwykonawczej, niewątpliwie bowiem mają one decydujący wpływ na jego odpowiedzialność wobec podwykonawcy oraz jej zakres.

W świetle art. 6 w związku z art. 647¹ § 2 zdanie pierwsze i § 5 k.c., ciężar udowodnienia tego, że inwestor wyraził zgodę na zawarcie umowy o roboty budowlane wykonawcy z podwykonawcą, spoczywa na podwykonawcy, on bowiem z tego faktu wywodzi skutki prawne. Jeżeli inwestor twierdzi, że zgody takiej nie wyraził również w sposób dorozumiany oraz że nie znał istotnych postanowień umowy wykonawcy z podwykonawcą, podwykonawca powinien udowodnić także świadomość inwestora, co do tych okoliczności, wyznaczających zakres jego odpowiedzialności za wynagrodzenie podwykonawcy lub to, że z postanowieniami tymi inwestor mógł się zapoznać.

Poza sporem pozostawało, że pozwany nie otrzymał tekstu umowy zawartej między powódką, a B., jako oficjalnego zgłoszenia podwykonawcy. Żaden z przesłuchanych w sprawie świadków nie potwierdził, że umowa – zlecenie z dnia 5 lutego 2013r. została przesłana pozwanemu. Świadek M. M. – inspektor ds. inwestycji pozwanego przyznał wprawdzie, że widział umowę, ale było to już po zakończeniu prac przez powódkę, w okresie w którym podwykonawcy B. zgłaszali swojego roszczenia do pozwanego. Nie można zatem przyjąć milczącej zgody pozwanego. Zgoda na „zatrudnienie” powódki, jako podwykonawcy, nie została również wyrażona wprost. Jedyłą zatem możliwością byłoby wykazanie wiedzy pozwanego, co do podwykonawcy i warunków umownych wykonywania przez niego robót i dorozumianej akceptacji. Ciężarowi dowodu w powyższym zakresie powódka jednak nie sprostała. Nie wykazała bowiem, iż zarząd pozwanej spółki miał wiedzę w powyższym zakresie. Zwrócić należy uwagę, iż akceptacja podwykonawcy jest oświadczeniem woli, a zatem może to dotyczyć jedynie osób, które są umocowane do składania takich oświadczeń. Możliwym było, aby wiedzę we wskazanym powyżej zakresie posiadały oprócz zarządu, inne osoby, np. pracownicy. Istotnym pozostaje jednak, aby były one umocowane do składania oświadczeń w imieniu

pozwanego. Nawet bowiem jeżeli określone osoby posiadały wiedzę o wykonywaniu prac przez powódkę, ale nie posiadały stosownych pełnomocnictw, to ich wiedza pozostawała bez znaczenia dla zasadności zgłoszonych roszczeń.

W zakresie wiedzy inwestora o wykonywaniu prac przez powódkę i akceptacji takiego stanu rzeczy Sąd przeprowadził obszernie postępowanie dowodowe, obejmujące przesłuchanie szeregu świadków. Wyniki tego postępowania nie potwierdziły jednak stanowiska powódki. Ogólnie wskazać można, iż większość przesłuchanych w sprawie osób miała ogólną wiedzę o wykonywaniu prac przez powódkę, ale żadna z nich nie miała uprawnień, aby akceptować powódkę, jako podwykonawcę.

Świadek Z. M., będący z ramienia (...) kierownikiem budowy na spornej inwestycji, potwierdził, iż powódka wykonywała prace dotyczące modernizacji instalacji kanalizacji deszczowej. Potwierdził również znajomość z H. R. – mężem powódki, który był jej reprezentantem na budowie i kierownikiem prac przez nią wykonywanych. Zeznaniem tym Sąd dał wiarę w całości, gdyż dotyczyły okoliczności bezspornych i potwierdzonych, zarówno zeznaniami innych przesłuchanych w sprawie świadków, jak również dokumentami. Świadek nie miał jednak istotnej wiedzy, w zakresie dotyczącym akceptacji powódki przez inwestora, podobnie, jak świadek W. W. (2), który był zastępcą kierownika budowy. W swoich zeznaniach odnosił się do kwestii wykonywania prac przez powódkę, które to nadzorował z racji pełnionej funkcji. Świadek wskazał również, iż odbyła się narada, na której zostało przekazane, iż to powódka wykona określoną część kanalizacji. W naradzie tej mieli brać udział zarówno przedstawiciele pozwanego – M. M. i J. P. (2), jak również przedstawiciele B.. Zeznaniem świadka Sąd nie odmówił wiarygodności, gdyż były spójne i rzeczowe, a nadto w części zbieżne z pozostałym wiarygodnym materiałem dowodowym.

Dla dokonania ustaleń faktycznych miały zeznania świadka A. F.. Świadek był kierownikiem działu inwestycji w pozwanej spółce i odnosił się do kwestii zgłoszenia powódki. Wskazał, iż pozwany o powódce jako podwykonawcy dowiedział się dopiero, gdy przesłała ona swoje pismo z żądaniem zapłaty, co miało miejsce już po odstąpieniu od umowy z generalnym wykonawcą. Opisał również szczegółowo procedurę dotyczącą zgłaszania podwykonawców i ich akceptacji przez pozwanego, zaznaczając jednoznacznie, że gdyby było takie zgłoszenie dotyczące powódki, to on informację taką na pewno by uzyskał. Jego zeznania były spójne, rzeczowe i konkretne. Świadek odnosił się jedynie do tych kwestii o których miał wiedzę, a co istotne posiadane przez niego wiadomości miały charakter bezpośredni.

Sąd nie pozbawił przymiotu wiarygodności zeznań świadka M. N., będącego przedstawicielem innej firmy, która w związku z przedmiotową inwestycją wykonywała prace w zakresie instalacji wodociągowej. Zeznania te nie miały jednak istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, gdyż poza ogólną wiedzą, co do wykonywania prac przez powódkę, świadek nie miał żadnej wiedzy, która przydatna byłaby dla rozstrzygnięcia sprawy.

Podobnie nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy zeznania syna powódki P. R., który odnosił się jedynie do kwestii wykonywania prac przez powódkę, co zostało wykazane również zeznaniami innych przesłuchanych w sprawie świadków. Nie miał jednak żadnej szczegółowej wiedzy, co akceptacji powódki, jako podwykonawcy.

Zeznania świadka H. R. Sąd oceniał ze szczególną ostrożnością, gdyż jako mąż powódki mógł mieć interes w zeznawaniu nieprawdy. Powyższe nie wpłynęło jednak na przyznanie zeznaniom świadka przymiotu wiarygodności. Zeznania świadka odnosiły się do kwestii wykonywania prac przez powódkę i w tym zakresie pozostałym zbieżne z pozostałym wiarygodnym materiałem dowodowym. Świadek wskazywał również na naradę, jak miała miejsce na budowie z jego udziałem, podczas której wskazywane było, że to powódka będzie wykonywać prace kanalizacyjne. Zeznania świadka w tym zakresie korespondowały między innymi z uznanymi za wiarygodne zeznaniami świadka W. W. (2).

Świadek M. M. w sposób spójny, rzeczowy i logiczny zeznawał na okoliczności dotyczące zakresu uprawnień i ich wykonywania przez J. P. (1) na spornej inwestycji i w tym zakresie korespondowały one z zeznaniami samego J. P. (1). Świadek odnosił się do kwestii momentu uzyskania wiedzy przez powoda o zawarciu umowy przez powódkę i jej treści, wskazując, iż nastąpiło to już po zakończeniu prac, gdy powódka oficjalnie i pisemnie zgłosiła swoje roszczenia.

Niezwykle obszerne, a przy tym kluczowe dla rozstrzygnięcia sprawy okazały się zeznania J. P. (1). Świadek potwierdził, iż znał H. R. i wiedział, że powódka (a dokładnie firma (...)) wykonywała prace w ramach inwestycji. Świadek zaprzeczył jednak, aby znał wysokość wynagrodzenia powódki lub wartość jej prac, a wskazywane przez niego kwoty odnosiły się do wartości prac wykonywanych przez B.. Świadek kategorycznie jednak twierdził, iż posiadał upoważnienia jedynie w kwestii dotyczących aspektów technicznych wykonywanych prac i nie zajmował się sprawami formalnymi, w tym zgłoszeniami podwykonawców. Twierdził, że gdyby dokonano zgłoszenia powódki, to sprawą tą zajmowano by się w siedzibie pozwanego, a on uzyskałby wiedzę, że powódka jest oficjalnym podwykonawcą. Zeznania świadka w znaczącym zakresie dotyczyły okoliczności bezspornych i wykazanych również zeznaniami pozostałych przesłuchanych w sprawie świadków.

Świadek H. D. w swoich zeznaniach potwierdził, iż powódka wykonywała prace na spornej inwestycji oraz opisał ich zakres, co pozostawało bezsporne między stronami. Świadek twierdził również, że dokonywał ustanego zgłoszenia podwykonawców i praktyka taka była akceptowana przez pozwanego. Twierdził również, iż dopiero w toku inwestycji pozwany zażądał zgłoszeń pisemnych i wówczas zgłoszeni zostali wszyscy podwykonawcy, a pozwany nie zgłaszał zastrzeżeń, co do zgłoszeń ustnych i pisemnych. W powyższym zakresie Sąd odmówił wiarygodności zeznaniom świadka, gdyż pozostawały one jedynie w sferze jego twierdzeń. Ani z dokumentów, ani z zeznań pozostałych przesłuchanych w sprawie świadków nie wynika, aby dokonywane były zgłoszenia ustne. Wręcz przeciwnie brak zgłoszeń stał się podstawą do odstąpienia przez pozwanego od umowy z generalnym wykonawcą. Potwierdzone zostało tylko zgłoszenie na piśmie części podwykonawców, ale nie powódki. Również jakikolwiek inny wiarygodny dowód nie potwierdził dokonywania akceptacji podwykonawców przez powoda.

Mając na uwadze zeznania powyższych świadków, jak również dokumenty przedłożone przez strony do akt sprawy, których treść, jak i prawdziwość nie była kwestionowana przez strony, a także przez Sąd, uznać należy, iż powódka żadną miarą nie wykazała zasadności zgłoszonych roszczeń. Poza sporem pozostawało, że powódka dokonała formalnego zawiadomienia pozwanego o wykonaniu przez siebie prac pismem z dnia 13 kwietnia 2013r. Nastąpiło to już jednak po wykonaniu prac przez powódkę, a co istotne również po odstąpieniu przez pozwanego od umowy z B.. Zawiadomienie to nie mogło zatem spowodować powstania odpowiedzialności pozwanego w trybie art. 647¹ k.c. Przyjmuje się bowiem, że powiadomienie o podwykonawcy może nastąpić w różnym czasie (jeśli chodzi o odniesienie do chwili zawarcia umowy z podwykonawcą), podobnie jak i zgoda inwestora. Sam przepis art. 647¹ w § 2 k.c. przewiduje możliwość przedstawienia inwestorowi umowy lub jej projektu, a zatem zarówno wówczas, gdy została już zawarta (następczo), jak i przed jej zawarciem. Momentem zamykającym możliwość zgłoszenia podwykonawcy z punktu widzenia solidarnej odpowiedzialności inwestora umowy lub jej projektu oraz dokumentacji jest chwila zakończenia robót przez podwykonawcę. Przedłożenie dokumentów w terminie późniejszym miałyby się z celem regulacji, ponieważ chodzi o umożliwienie inwestorowi zapoznania się z dokumentami przed powstaniem obowiązku zapłaty wynagrodzenia – wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 25 czerwca 2015 r. I ACa 553/15 LEX nr 1770838.

Dla wykazania zasadności roszczeń powódki nie był przydatny również dziennik budowy spornej inwestycji, gdyż w jego treści wpisano się jedynie przebieg prac. Nie odnotowano w nim jednak, że określone prace wykonywała powódka. Z akt sprawy wynikało również, że B. zgłaszał pozwanemu część podwykonawców. Dwa takie zgłoszenia pochodziły z 23 stycznia 2013r. oraz 4 marca 2013r., ale żadne z nich nie dotyczyło powódki. Brak jest zatem jakichkolwiek dokumentów, które potwierdzałyby, że w okresie wykonywania prac przez powódkę, pozwany uzyskał informacje w zakresie niezbędnym dla powstania jego solidarnej odpowiedzialności, jako inwestora.

Jak już wskazywano powyżej zeznania przesłuchanych w sprawie świadków potwierdziły jedynie, że określone osoby biorące udział w procesie budowlanym i obecne na terenie budowy miały wiedzę o wykonywaniu prac przez powódkę. Dotyczy to przede wszystkim osób zatrudnionych lub powiązanych z generalnym wykonawcą – B., a nie z pozwanym – kierownika budowy Z. M. oraz jego zastępcy W. W. (2). Jedyńą w zasadzie osobą – przedstawicielem pozwanego na budowie, który wiedział o wykonywaniu prac przez powódkę był J. P. (1). W swoich zeznaniach wskazywał, iż nie zna A. R.. Przyznał jednak, iż kojarzy firmę (...), a więc nazwę, pod którą powódka prowadzi swoją działalność

gospodarczą. Okoliczność ta nie przesądziła jednak zasadności roszczeń powódki. Przede wszystkim podkreślić należy, że świadek ten był inspektorem nadzoru, ale jak jednoznacznie wskazywał miał upoważnienie w jedynie w zakresie dotyczącym aspektów technicznych, a nie prawnych. Świadek kategorycznie twierdził, że nie zajmował się sprawami formalnymi, w szczególności akceptowaniem podwykonawców. W tym zakresie działania podejmowane były wyłącznie przez pozwanego, a świadek był o tym jedynie zawiadamiany. Nadmienić należy, iż w przypadku powódki zawiadomienie takie nie nastąpiło. Nie można zatem przyjąć, że wiedza świadka i brak sprzeciwu wobec wykonywania prac przez powódkę oznaczały zgodę pozwanego. Świadek nie miał bowiem uprawnień do składania oświadczeń woli. Uprawniony był jedynie do kontrolowania wykonywania prac, ich zakresu i jakości oraz dokonywania odbiorów technicznych.

Powód zwracał również uwagę na narady, w tym jedną podczas której wskazane zostało, iż to powódka wykona prace kanalizacyjne. Okoliczność ta nie miała jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Z zeznań świadków wynikało, iż w naradzie tej oprócz wskazywanych powyżej osób, nie brały udziału inne osoby, które byłoby uprawnione do akceptacji podwykonawców w imieniu pozwanego.

Po drugie wiedza świadka miała charakter ogólny. Świadek wiedział, iż część prac wykonuje firma (...) (mimo, iż nie kojarzył bezpośrednio A. R.) i miał świadomość, że jest to podmiot zewnętrzny – podwykonawca B.. Znał również przedstawiciela powódki na budowie H. R.. Wiedział również, jaki był zakres prac powódki. Nie miał on jednak szczegółowej informacji o warunkach umowy podwykonawczej, w szczególności o należnym powódkę wynagrodzeniu. Świadek wskazywał, iż nie znał wartości prac powódki, a wskazywana przez niego kwota 300.000 zł odnosiła się do prace B.. Nadmienić należy, iż umowne wynagrodzenie powódki wynosiło 85.000 zł netto, a więc było znacznie niższe, od wspomnianej kwoty.

Powódka podnosiła również, iż między stronami prowadzone były negocjacje ugodowe. Poza sporem pozostawało, że pozwany nie tylko wobec powódki, ale także innych niezgłoszonych podwykonawców przedstawiał propozycje ugodowe. Powódka ugody ostatecznie nie zawarła. Nie można jednak zachowania pozwanego interpretować, jako uznania długu, czy chociażby przyznania podstaw swojej odpowiedzialności. Z zeznań świadków wynika jednoznacznie, iż działania pozwanego podyktowane były chęcią zadośćuczynienia podmiotom, które z uwagi na upadłość B. nie uzyskały zapłaty za wykonane prac oraz ochrona wizerunku i dobrego imienia sieci I..

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, iż powódka nie wykazała, aby osoby uprawnione do reprezentacji pozwanego wiedziały o zawarciu przez nią umowy podwykonawczej z B. oraz jej warunkach, w tym przedmiocie umowy, należnym wynagrodzeniu i warunkach jego wypłaty. Ogólną wiedzę o pracach powoda posiadali jedynie pracownicy B. oraz inspektor nadzoru pozwanego J. P. (1), który nie posiadał uprawnienia do składania oświadczeń w imieniu pozwanego, przy czym część posiadanej wiedzy uzyskali już po wykonaniu robót przez powódkę. Wobec nie wykazania przesłanek z art. 647¹ k.c. uznać należało roszczenia powódki za niezasadne, co skutkowało oddaleniem powództwa w całości.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie 2 wyroku obciążając nimi w całości powódkę jako stronę przegrywającą proces. W tym zakresie Sąd oparł się na przepisach art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Zgodnie z ich brzmieniem strona przegrywająca sprawę jest obowiązana zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Do powyższych kosztów stosownie do § 3 przywołanego powyżej przepisu należą dla strony reprezentowanej przez adwokata wynagrodzenie nie wyższe niż stawki określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazane przez sąd osobistego stawiennictwa strony.

Na koszty postępowania poniesione przez pozwanego w niniejszym procesie składały się: koszty zastępstwa procesowego i koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł oraz koszty dojazdu pełnomocnika pozwanego. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego Sąd ustalił w oparciu o treść § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 461 ze zm.).

SSO Iwona Dziamska